

Οι Χριστιανοί Αντβεντιστές της Εβδόμης Ημέρας Πιστεύουν . . .

Οι μεγάλες αρχές του νόμου του Θεού είναι ενσωματωμένες στις Δέκα Εντολές και εκδηλώθηκαν στη ζωή του Χριστού. Αυτές εκφράζουν την αγάπη, το θέλημά και την πρόθεση του Θεού σχετικά με την ανθρώπινη διαγωγή και τις σχέσεις, και είναι δεσμευτικές για όλους τους ανθρώπους όλων των αιώνων. Αυτοί οι κανόνες είναι η βάση της διαθήκης του Θεού με το λαό Του και το μέτρο στην κρίση του Θεού. Διαμέσου του Αγίου Πνεύματος δείχνουν την αμαρτία και αφυπνίζουν το αίσθημα της ανάγκης για ένα Σωτήρα. Η σωτηρία προέρχεται από την χάρη και όχι από τα έργα, αλλά οι καρποί της είναι υπακοή στις Εντολές. Αυτή η υπακοή διαμορφώνει το χριστιανικό χαρακτήρα και δημιουργεί ένα αίσθημα ευεξίας. Αποτελεί απόδειξη αγάπης μας για τον Κύριο και ενδιαφέροντος για τους συνανθρώπους μας. Η υπακοή της πίστης αποδεικνύει τη δύναμη του Χριστού να μεταβάλει τη ζωή και, κατά συνέπεια, να ισχυροποιήσει τη χριστιανική μαρτυρία.-

Βασικές Διδαχές, 18

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 18

Ο ΝΟΜΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Όλα τα μάτια ήταν στραμμένα στο όρος. Η κορυφή του ήταν καλυμμένη από πυκνό σύννεφο το οποίο, συνεχίζοντας να σκοτεινιάζει, κατηφόρισε μέχρι που ολόκληρο το όρος βυθίστηκε σε ένα μυστήριο. Αστραπές έβγαιναν από το σκοτάδι, ενώ οι βροντές ηχούσαν απανωτά. «Το δε όρος Σινά ήτο όλον καπνός, διότι κατέβη ο Κύριος εν πυρί επ'αυτό. Ανέβαινε δε ο καπνός αυτού ως καπνός καμίνου, και όλον το όρος εσειέτο σφόδρα . . . Η φωνή σάλπιγγος προέβαινε αυξανόμενη.» (Εξ. ιθ'18,19). Τόσο ισχυρή ήταν αυτή η μεγαλειώδης παρουσία του Θεού, που όλος ο Ισραήλ έτρεμε.

Ξαφνικά οι βροντές και οι σάλπιγγες σίγησαν, δημιουργώντας ένα δέος σιωπής. Τότε ο Θεός μίλησε από το πυκνό σκοτάδι που Τον περιέβαλλε καθώς στεκόταν στο όρος. Κινούμενος από βαθιά αγάπη για το λαό Του, διακήρυξε τις Δέκα Εντολές. Ο Μωυσής είπε: «Ο Κύριος ήλθεν εκ Σινά . . . και ήλθε μετά μυριάδων αγίων, και εκ της δεξιάς αυτού εξήλθε πυρ νόμου δι'αυτούς. Ναι, ηγάπησε τον λαόν αυτού, υπό την χείρα σου είναι πάντες οι άγιοι αυτού, και εκάθητο εις τους πόδας σου διά να λάβωσι τους λόγους σου.» (Δευτ. λγ'2,3).

Όταν έδωσε το νόμο στο Σινά, ο Θεός δεν αποκαλύφθηκε μόνο ως η υπέρτατη μεγαλειώδης εξουσία. Περιέγραψε επίσης τον εαυτό Του ως το Λυτρωτή του λαού Του. (Εξ. κ'2). Επειδή ακριβώς είναι Σωτήρας, γι'αυτό κάλεσε όχι μόνο τον Ισραήλ, αλλά όλη την ανθρωπότητα (Εκκλ. ιβ'13) να υπακούσει στις δέκα σύντομες, περιεκτικές και επιτακτικές

18. Ο νόμος του Θεού

εντολές που καλύπτουν τα καθήκοντα των ανθρώπων προς το Θεό και προς τους συνανθρώπους τους.

Και είπε ο Θεός:

«Μη έχης άλλους θεούς πλην εμού.

Μη κάμης εις σεαυτόν είδωλον, μηδέ ομοίωμα τινός, όσα είναι εν τω ουρανώ άνω, ή όσα εν τη γη κάτω, ή όσα εν τοις ύδασιν υποκάτω της γης. Μη προσκυνήσης αυτά, μηδέ λατρεύσης αυτά, διότι εγώ Κύριος ο Θεός σου είμαι Θεός ζηλότυπος, ανταποδίδων τας αμαρτίας των πατέρων επί τα τέκνα έως τρίτης και τετάρτης γενεάς των μισούντων με, και κάμνων έλεος εις χιλιάδας γενεών των αγαπώντων με και φυλαπτόντων τα προστάγματά μου.

Μη λάβης το όνομα Κυρίου του Θεού σου επί ματαίω, διότι δεν θέλει αθωώσει ο Κύριος τον λαμβάνοντα επί ματαίω το όνομα αυτού.

Ενθυμού την ημέραν του σαββάτου, διά να αγιάζης αυτήν. Έξ ημέρας εργάζου και κάμνε πάντα τα έργα σου. Η ημέρα όμως η εβδόμη είναι σάββατον Κυρίου του Θεού σου. Μη κάμης εν ταύτη ουδέν έργον, μήτε συ, μήτε ο υιός σου, μήτε η θυγάτηρ σου, μήτε ο δούλος σου, μήτε η δούλη σου, μήτε το κτήνος σου, μήτε ο ξένος σου ο εντός των πυλών σου. Διότι εις έξ ημέρας εποίησεν ο Κύριος τον ουρανόν και την γην, την θάλασσαν, και πάντα τα εν αυτοίς, εν δε τη ημέρα τη εβδόμη κατέπαυσε. Διά τούτο ευλόγησε Κύριος την ημέραν του Σαββάτου και ηγίασεν αυτήν.

Τίμα τον πατέρα σου και την μητέρα σου, διά να γείνης μακροχρόνιος επί της γης, την οποίαν σοι δίδει Κύριος ο Θεός σου.

Μη φονεύσης.

Μη μοιχεύσης.

Μη κλέψης.

Μη ψευδομαρτυρήσης κατά του πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδή.

Μη επιθυμήσης την οικίαν του πλησίον σου. Μη επιθυμήσης την γυναίκα του πλησίον σου, μηδέ τον δούλον αυ-

18. Ο νόμος του Θεού

τού, μηδέ την δούλην αυτού, μηδέ τον βουν αυτού, μηδέ παν ό,τι είναι του πλησίον σου.» (Έξ. κ'3-17).

Η Φύση του Νόμου

Ός αντανάκλαση του χαρακτήρα του Θεού ο Νόμος των Δέκα Εντολών είναι ηθικός, πνευματικός και κατανοητός, που περιέχει παγκόσμιες αρχές.

Μια Αντανάκλαση του Χαρακτήρα του Νομοθέτη.

Σύμφωνα με τη Γραφή, οι ιδιότητες του Θεού διαφαίνονται στο νόμο Του. Όπως ο Θεός, «ο νόμος του Κυρίου είναι άμωμος» και «η μαρτυρία του Κυρίου πιστή». (Ψαλμ. ιθ'7,8). «Ο μεν νόμος είναι άγιος, και η εντολή αγία, δικαία και αγαθή.» (Ρωμ. ζ'12). «Πάντα τα προστάγματά σου είναι αλήθεια. Προ πολλού εγνώρισα εκ των μαρτυριών σου ότι εις τον αιώνα εθεμελίωσας αυτά.» (Ψαλμ. ριθ'151,152). Μάλιστα, «πάντα τα προστάγματά σου είναι δικαιοσύνη». (εδ. 172).

Ένας Ηθικός Νόμος. Οι Δέκα Εντολές γνωστοποιούν το υπόδειγμα του Θεού για τη διαγωγή της ανθρωπότητας. Καθορίζουν τις σχέσεις μας με το Δημιουργό και Λυτρωτή μας, και τα καθήκοντά μας προς τους συνανθρώπους μας. Η Γραφή ονομάζει την παράβαση του θείου νόμου αμαρτία. (Αΐωάν. γ'4).

Ένας Πνευματικός Νόμος. «Ο νόμος είναι πνευματικός.» (Ρωμ. ζ'14). Γι'αυτό, μόνο εκείνοι που είναι πνευματικοί και έχουν τον καρπό του Πνεύματος μπορούν να υπακούσουν σε αυτόν. (Ιωάν. ιε'4, Γαλ. ε'22,23). Το Πνεύμα του Θεού είναι που μας ενδυναμώνει να κάνουμε το θέλημά Του. (Πράξ. α'8, Ψαλμ. να'10-12). Μένοντας στο Χριστό, παίρνουμε τη δύναμη που μας χρειάζεται για να φέρουμε καρπό προς δόξα Του. (Ιωάν. ιε'5).

Οι ανθρώπινοι νόμοι απευθύνονται μόνο στις φανερές πράξεις. Αλλά για τις Δέκα Εντολές διαβάζουμε: «ο νόμος

18. Ο νόμος του Θεού

σου είναι πλατύς σφόδρα» (Ψαλμ ριθ'96), που αγγίζει τις πιο κρυφές σκέψεις, επιθυμίες και αισθήσεις όπως ζήλια, φθόνος, επιθυμία και φιλοδοξία. Στην επί του Όρους Ομιλία ο Ιησούς έδωσε έμφαση στην πνευματική διάσταση του νόμου, αποκαλύπτοντας ότι η παράβαση αρχίζει από την καρδιά. (Ματθ. ε'21,22,27,28, Μάρκ. ζ'21-23).

Ένας Θετικός Νόμος. Ο Δεκάλογος είναι περισσότερο από μια σύντομη σειρά απαγορεύσεων. Οι αρχές του έχουν προεκτάσεις. Επεκτείνεται όχι μόνο σε πράγματα που δεν πρέπει να κάμουμε, αλλά και σε πράγματα που πρέπει να κάνουμε. Δεν οφείλουμε μόνο να αναχαιτίσουμε τις κακές πράξεις και σκέψεις, αλλά οφείλουμε να χρησιμοποιούμε τα θεόδοτα τάλαντα και χαρίσματα για το καλό. Έτσι, κάθε αρνητική εντολή έχει μια θετική διάσταση.

Σαν παράδειγμα: η έκτη εντολή "Μη φονεύσης" έχει ως θετική πλευρά της "να προάγεις τη ζωή". «Είναι θέλημα του Θεού οι οπαδοί Του να επιζητούν να προάγουν την ευημερία και την ευτυχία του καθενός που βρίσκεται στη σφαίρα της επιρροής τους. Με μια βαθιά έννοια, η εντολή του ευαγγελίου - τα καλά νέα της σωτηρίας και της αιώνιας ζωής δι'αμέσου του Χριστού - είναι η θετική αρχή που ενσωματώνεται στην έκτη εντολή.»¹

Ο νόμος των δέκα εντολών δεν πρέπει να είναι ιδωμένος «από την απαγορευτική πλευρά του, αλλά από την πλευρά του ελέους. Οι απαγορεύσεις του είναι η βέβαιη εγγύηση της ευτυχίας προς τον υπακούοντα. Καθώς αυτές γίνονται αποδεκτές με τη βοήθεια του Χριστού, ο νόμος επεξεργάζεται μέσα μας την καθαρότητα του χαρακτήρα που θα φέρει χαρά σε μας στην αιωνιότητα. Η υπακοή σε αυτόν είναι ένα τείχος προστασίας. Βλέπουμε μέσα του την καλοσύνη του Θεού, η οποία αποκαλύπτοντας στους ανθρώπους τις αμετάβλητες αρχές της δικαιοσύνης, επιδιώκει να τους προσπίσει από τα κακά τα οποία είναι αποτέλεσμα των παραβάσεων.»²

Ένας Απλός Νόμος. Οι Δέκα Εντολές έχουν βάθος με

18. Ο νόμος του Θεού

όλη την απλότητα κατανόησής τους. Είναι τόσο σύντομες που ακόμη και ένα παιδάκι μπορεί να τις αποστηθίσει, ενώ συγχρόνως καλύπτει κάθε ενδεχόμενη αμαρτία.

«Δεν υπάρχει μυστήριο στο νόμο του Θεού. Όλοι μπορούν να κατανοήσουν τις μεγάλες αλήθειες που περιλαμβάνει. Και η πιο αδύνατη διάνοια μπορεί να κατανοήσει αυτούς τους κανόνες. Και ο πιο αμαθής μπορεί να ρυθμίσει τη ζωή του και να διαμορφώσει το χαρακτήρα κατά το θείο πρότυπο.»³

Ένας Νόμος Αρχών. Οι Δέκα Εντολές είναι η περίληψη όλων των ορθών αρχών που εφαρμόζονται σε όλη την ανθρωπότητα και σε όλους τους καιρούς. Η Γραφή λέει: «Φοβού τον Θεόν και φύλαττε τας εντολάς αυτού, επειδή τούτο είναι το παν του ανθρώπου.» (Εκκλ. ιβ΄13).

Ο Δεκάλογος - ή Δέκα Εντολές (Έξ. λδ΄28) - αποτελείται από δύο μέρη στα οποία αντιστοιχούν δύο λίθινες πλάκες επάνω στις οποίες ο Θεός τον έγραψε. (Δευτ. δ΄13). Οι πρώτες τέσσερες εντολές ρυθμίζουν τα καθήκοντά μας απέναντι στο Δημιουργό και Λυτρωτή μας, και οι έξι τελευταίες ρυθμίζουν τα καθήκοντά μας απέναντι στους ανθρώπους.⁴

Αυτή η διαίρεση στα δύο προέρχεται από τις δύο θεμελιώδεις αρχές της αγάπης επάνω στην οποία λειτουργεί η βασιλεία του Θεού: «Θέλεις αγαπά Κύριον τον Θεόν σου εξ όλης της καρδιάς σου, και εξ όλης της ψυχής σου, και εξ όλης της δυνάμεώς σου, και εξ όλης της διανοίας σου. Και τον πλησίον σου ως σεαυτόν.» (Λουκά ι΄27, Δευτ. ζ΄4,5, Λευι. ιθ΄18). Αυτοί που διαβιώνουν με αυτές τις αρχές, θα είναι σε πλήρη αρμονία με τις Δέκα Εντολές, επειδή οι εντολές εκφράζουν τις ίδιες αρχές με περισσότερες λεπτομέρειες.

Η πρώτη εντολή επιτάσσει την αποκλειστική λατρεία στον έναν και αληθινό Θεό. Η δεύτερη απαγορεύει την ειδωλολατρία.⁵ Η τρίτη δεν επιτρέπει την ασέβεια και την ψευδορκία που περιέχουν την επίκληση του θείου ονόμα-

18. Ο νόμος του Θεού

τος. Η τέταρτη αιτεί την τήρηση του Σαββάτου και αναγνωρίζει τον αληθινό Θεό ως το Δημιουργό του ουρανού και της γης.

Η πέμπτη εντολή απαιτεί από τα παιδιά να υποτάσσονται στους γονείς τους ως από το Θεό ενδεδειγμένοι αντιπρόσωποι για να μεταφέρουν το αποκαλυφθέν θέλημά Του στις επερχόμενες γενεές. (Δευτ. δ'6-9, ζ'1-7). Η έκτη προστατεύει τη ζωή ως ιερή. Η έβδομη εντέλλεται την αγνότητα και την ασφάλεια της συζυγικής σχέσης. Η όγδοη προφυλάσσει την ιδιοκτησία. Η ένατη προστατεύει την αλήθεια και απαγορεύει την ψευδορκία. Και η δέκατη φθάνει στη ρίζα όλων των ανθρώπινων σχέσεων απαγορεύοντας την επιθυμία των όσων ανήκουν στους άλλους.

Ένας Μοναδικός Νόμος. Οι Δέκα Εντολές έχουν τη μοναδική διάκριση ότι είναι τα μόνα λόγια που ο Θεός μίλησε «εις επήκοον» όλου του έθνους. (Δευτ. ε'22). Επειδή δεν εμπιστεύθηκε αυτό το νόμο στις επιλήσμονες διάνοιες των ανθρώπων, γι'αυτό ο Θεός χάραξε τις εντολές με το δάκτυλό Του σε δύο λίθινες πλάκες, που θα προστατεύονταν μέσα στην κιβωτό του αγιαστηρίου. (Έξ. λα'18, Δευτ. ι'2).

Για να βοηθήσει τους Ισραηλίτες να εφαρμόσουν τις εντολές, ο Θεός τους έδωσε συμπληρωματικούς νόμους διευκρινίζοντας τις σχέσεις τους με Αυτόν και με τους άλλους. Μερικοί από αυτούς τους συμπληρωματικούς νόμους ρύθμιζαν τα δημόσια πράγματα του Ισραήλ (αστικοί νόμοι), άλλοι είχαν σχέση με τις τελετές του αγιαστηρίου (τελετουργικοί νόμοι). Ο Θεός γνωστοποίησε αυτούς τους συμπληρωματικούς νόμους στο λαό διαμέσου του Μωυσή ο οποίος τους έγραψε σε «βιβλίον νόμου» και τους τοποθέτησε «εις τα πλάγια της κιβωτού της διαθήκης» (Δευτ. λα'25,26) - όχι μέσα στην κιβωτό όπως είχε κάνει με την υπέρτατη αποκάλυψη του Θεού - το Δεκάλογο. Αυτοί οι συμπληρωματικοί νόμοι είναι γνωστοί ως «το βιβλίον του νόμου του Μωυσέως» (Ναυή η'31, Νεεμ. η'1, Β'Χρον. κε'4) ή απλώς «νόμον του Μωυσέως» (Β'Βασ. κγ'25, Β'Χρον. κγ'18).

18. Ο νόμος του Θεού

Ένας Θελκτικός Νόμος. Ο νόμος του Θεού είναι μια έμπνευση για την ψυχή. Ο ψαλμωδός λέει: «Πόσον αγαπώ τον νόμον σου! Όλην την ημέραν είναι η μελέτη μου.» «Ηγάπησα τα προστάγματά σου υπέρ χρυσίον, και υπέρ χρυσίον καθαρόν.» «Θλίψεις και στενοχωρίαί με εύρηκαν. Τα προστάγματά σου όμως είναι η χαρά μου.» (Ψαλμ. ριθ'97,127,143). Σε εκείνους που αγαπούν το Θεό «αι εντολαί αυτού βαρείαί δεν είναι». (Αΐωάν. ε'3). Παραβάτες είναι εκείνοι που θεωρούν το νόμο του Θεού οδυνηρό ζυγό, διότι το αμαρτωλό φρόνημα «εις τον νόμον του Θεού δεν υποτάσσεται, αλλ'ουδέ δύναται». (Ρωμ. η'7)

Ο Σκοπός του Νόμου

Ο Θεός έδωσε το νόμο Του για να προμηθεύσει στους ανθρώπους άφθονες ευλογίες και να τους οδηγήσει σε μια σώζουσα σχέση με Αυτόν. Σημειώστε τις ακόλουθες ειδικές προθέσεις:

Αποκαλύπτει το Θέλημα του Θεού για την Ανθρωπότητα. Ως έκφραση του χαρακτήρα και της αγάπης του Θεού, οι Δέκα Εντολές αποκαλύπτουν το θέλημά Του και τις προθέσεις Του για την ανθρωπότητα. Απαιτούν τέλεια υπακοή «διότι όστις φυλάξη όλον τον νόμον και πταιση εις έν, έγεινεν ένοχος πάντων.» (Ιακ. β'10). Υπακοή στο νόμο ως κανόνας της ζωής, είναι ζωτικό για τη σωτηρία μας. Ο Χριστός ο ίδιος είπε: «Εάν θέλης να εισέλθης εις την ζωήν, φύλαξον τας εντολάς.» (Ματθ. ιθ'17). Αυτή η υπακοή είναι εφικτή μόνο με τη δύναμη που εξασφαλίζει το Άγιο Πνεύμα όταν ενοικεί μέσα μας.

Είναι η Βάση της Διαθήκης του Θεού. Ο Μωυσής έγραψε τις Δέκα Εντολές, μαζί με άλλους επεξηγηματικούς νόμους, μέσα σε ένα βιβλίο το οποίο ονομάζεται το βιβλίο της Διαθήκης. (Έξ. κ'1 - κδ'8).⁸ Αργότερα ονόμασε τις Δέκα Εντολές «τας πλάκας της διαθήκης», δείχνοντας τη σπου-

18. Ο νόμος του Θεού

δαιότητα τους ως βάση της αιώνιας διαθήκης. (Δευτ. θ'9, δ'13. Εκτενέστερα για τις διαθήκες δείτε το κεφάλαιο 7).

Λειτουργεί ως Κανόνας Κρίσης. Όπως ο Θεός, έτσι και τα προστάγματά Του είναι δικαιοσύνη. (Ψαλμ. ριθ'172). Γι'αυτό, ο νόμος Του αποτελεί τον κανόνα της δικαιοσύνης. Ο καθένας μας θα κριθεί από αυτές τις δίκαιες αρχές, και όχι από τη συνειδησή μας. Η Γραφή λέει: «Φοβού τον Θεόν και φύλαττε τας εντολάς αυτού . . . Διότι ο Θεός θέλει φέρει εις κρίσιν παν έργον και παν κρυπτόν, είτε αγαθόν είτε πονηρόν.» (Εκκλ. ιβ'13,14, Ιακ. β'12).

Οι άνθρωπινες συνειδήσεις ποικίλουν. Μερικές συνειδήσεις είναι "ασθενείς", ενώ άλλες "μεμιασμένες", "πονηρές", ή "καυτηριασμένες". (Α'Κορ. η'7,12, Τίτ. α'15, Εβρ. ι'22, Α'Τιμ. δ'2). Ένα ρολόι, ακόμη και αν λειτουργεί καλά, πρέπει να ρυθμισθεί σωστά για να έχει αξία. Οι συνειδήσεις μας μάς λένε ότι πρέπει να κάνουμε το ορθό, αλλά δε μας λένε ποιο είναι το ορθό. Μόνο οι συνειδήσεις που ρυθμίζονται με το μεγάλο μέτρο του Θεού - το νόμο Του - μπορούν να μη περιπλανώνται μέσα στην αμαρτία.

Επισημαίνει την Αμαρτία. Χωρίς τις Δέκα Εντολές, οι άνθρωποι δεν μπορούν να δουν καθαρά την αγιότητα του Θεού, τη δική τους ενοχή, ή την ανάγκη τους για μετάνοια.

Όταν δεν ξέρουν ότι παραβιάζουν το νόμο του Θεού, δεν έχουν το αίσθημα της απώλειάς τους ή την ανάγκη τους για το εξιλαστήριο αίμα του Χριστού.

Βοηθώντας τους ανθρώπους να δουν την πραγματική τους κατάσταση, ο νόμος λειτουργεί σαν καθρέφτης. (Ιακ. α'23-25). Εκείνοι οι οποίοι "θεωρούν" σε αυτόν, βλέπουν τις ελλείψεις του χαρακτήρα τους σε αντίθεση με το δίκαιο χαρακτήρα του Θεού. Έτσι, ο ηθικός νόμος αποδεικνύει ότι όλος ο κόσμος είναι ένοχος ενώπιον του Θεού (Ρωμ. γ'19), κάνοντας τον καθένα υπόλογο ενώπιον Αυτού.

«Διά του νόμου γίνεται η γνώρισις της αμαρτίας» (Ρωμ. γ'20), επειδή «η αμαρτία είναι η ανομία». (Α'Ιωάν. γ'4). Μά-

18. Ο νόμος του Θεού

λιστα, ο Παύλος λέει: «Την αμαρτίαν δεν εγνώρισα, ειμή διά του νόμου.» (Ρωμ. ζ΄7). Ελέγχοντας τους αμαρτωλούς για τις αμαρτίες τους, τους βοηθάει να συνειδητοποιήσουν ότι είναι καταδικασμένοι στην κρίση της θείας οργής και ότι αντιμετωπίζουν την τιμωρία του αιώνιου θανάτου. Τους κάνει να αισθανθούν την ολοσχερή απελπισία τους.

Είναι ένας Παράγοντας για Μετάνοια. Ο νόμος του Θεού είναι το όργανο που χρησιμοποιεί το Άγιο Πνεύμα για να μας φέρει σε μετάνοια. «Ο νόμος του Κυρίου είναι άμωμος, επιστρέφων ψυχήν.» (Ψαλμ. ιθ΄7). Αφού δούμε τον αληθινό χαρακτήρα μας, διαπιστώνουμε ότι είμαστε αμαρτωλοί, ότι είμαστε μελλοθάνατοι και χωρίς ελπίδα, και τότε αισθανόμαστε την ανάγκη ενός Σωτήρα. Τότε τα καλά νέα του ευαγγελίου αποκτούν πραγματικό νόημα. Έτσι, ο νόμος μάς δείχνει το Χριστό, το μόνο που μπορεί να μας βοηθήσει να διαφύγουμε από την απελπιστική μας κατάσταση.¹⁰ Κάτω από αυτό το φως ο Παύλος αναφέρθηκε τόσο στον ηθικό όσο και στον τελετουργικό νόμο ως «παιδαγωγός ημών εις τον Χριστόν, διά να δικαιωθώμεν εκ πίστεως». (Γαλ. γ΄24).¹¹

Ενώ ο νόμος μάς αποκαλύπτει την αμαρτία, δεν μπορεί ποτέ να μας σώσει. Ακριβώς όπως το νερό είναι το μέσον για να καθαρίσει ένα λερωμένο πρόσωπο, έτσι και εμείς, αφού ανακαλύψαμε την ανάγκη μας στον καθρέφτη του ηθικού νόμου του Θεού, προστρέχουμε στην «πηγή ανεωγμένη» «διά την αμαρτίαν και διά την ακαθαρσίαν» (Ζαχ. ιγ΄1) και λευκαινόμαστε «εν τω αίματι του Αρνίου». (Αποκ. ζ΄14). Οφείλουμε να προσβλέπουμε στο Χριστό, «και καθώς ο Χριστός αποκαλύπτεται . . . σε μας επάνω στο σταυρό του Γολγοθά, πεθαίνοντας κάτω από το βάρος των αμαρτιών όλου του κόσμου, το Άγιο Πνεύμα δείχνει . . . σε μας τη στάση του Θεού προς εκείνους που μετανοούν για τις παραβάσεις τους.»¹² Τότε η ελπίδα γεμίζει τις ψυχές μας και με πίστη προστρέχουμε στο Σωτήρα μας ο οποίος μας παρέχει το δώρο της αιώνιας ζωής. (Ιωάν. γ΄16).

18. Ο νόμος του Θεού

Προμηθεύει την Αληθινή Ελευθερία. Ο Χριστός είπε ότι «πας όστις πράττει την αμαρτίαν, δούλος είναι της αμαρτίας». ((Ιωάν. η΄34). Όταν παραβαίνουμε το νόμο του Θεού, δεν έχουμε ελευθερία. Η υπακοή όμως στις Δέκα Εντολές μας εξασφαλίζει την αληθινή ελευθερία. Αλλά να ζούμε μέσα στα όρια του νόμου του Θεού σημαίνει ελευθερία από την αμαρτία. Και αυτό σημαίνει ελευθερία από ό,τι συνοδεύει την αμαρτία - συνεχής στενοχώρια, πληγωμένη συνείδηση, αυξανόμενη ενοχή και τύψη που φθείρουν τις ζωτικές δυνάμεις της ζωής. Ο ψαλμωδός είπε: «Θέλω περιπατεί εν ευρυχωρία, διότι εξεζήτησα τας εντολάς σου.» (Ψαλμ. ριθ΄45). Ο Ιάκωβος αναφέρεται στο δεκάλογο ως «νόμον βασιλικόν», «τέλειον νόμον της ελευθερίας». (Ιακ. β΄8, α΄25).

Για να λάβουμε την ελευθερία, ο Χριστός μας προσκαλεί να έρθουμε σε Αυτόν με τα βάρη της αμαρτίας μας. Μας προσφέρει αντί αυτής το ζυγό Του, ο οποίος είναι ελαφρός. (Ματθ. ια΄29,30). Ένας ζυγός είναι εργαλείο υπηρεσίας. Διαιρώντας το φορτίο, ο ζυγός κάνει ελαφρότερη την εργασία. Ο Χριστός προσφέρεται να μπει μαζί μας στο ζυγό. Ο ζυγός ο ίδιος είναι ο νόμος. «Ο μεγάλος νόμος της αγάπης που αποκαλύφθηκε στην Εδέμ, που διακηρύχθηκε το Σινά και που στη νέα διαθήκη γράφηκε στην καρδιά, είναι αυτός που κάνει τον άνθρωπο να εργασθεί σύμφωνα με το θέλημα του Θεού.»¹³ Όταν είμαστε στον ίδιο ζυγό με το Χριστό, Αυτός σηκώνει το βαρύ φορτίο, και καθιστά την υπακοή χαρά. Μας καθιστά ικανούς να επιτύχουμε σε ό,τι πρώτα φαινόταν αδύνατο. Έτσι, εκείνος ο νόμος γραμμένος στην καρδιά μας γίνεται τρυφή και χαρά. Είμαστε ελεύθεροι επειδή *θέλουμε* να κάνουμε όπως ο Θεός εντέλλεται.

Εάν ο νόμος παρουσιάζεται χωρίς τη σώζουσα δύναμη του Χριστού, δεν υπάρχει απελευθέρωση από την αμαρτία. Αλλά η σώζουσα χάρη του Θεού, η οποία δεν εξουδετερώνει το νόμο, φέρει τη δύναμη η οποία μας ελευθερώνει από

18. Ο νόμος του Θεού

την αμαρτία, διότι «όπου είναι το Πνεύμα του Κυρίου, εκεί ελευθερία». (Β΄Κορ. γ΄17).

Αναχαιτίζει το Κακό και Φέρνει Ευλογίες. Η αύξηση στο έγκλημα, στη βιαιότητα, στην ανηθικότητα, στην ασέβεια που κατακλύζει τον κόσμο, προήλθε από την περιφρόνηση στο Δεκάλογο. Όπου αυτός ο νόμος είναι δεκτός, εμποδίζει την αμαρτία, προάγει τις ορθές πράξεις, και γίνεται μέσον εγκαθίδρυσης της δικαιοσύνης. Έθνη που έχουν ενσωματώσει τις αρχές του στους νόμους τους, έχουν την εμπειρία μεγάλων ευλογιών. Από την άλλη πλευρά, εγκατάλειψη των αρχών του οδηγεί σε βέβαιη παρακμή.

Στα χρόνια της Παλαιάς Διαθήκης συχνά ο Θεός ευλογούσε έθνη και άτομα ανάλογα με την υπακοή τους στο νόμο Του. Η Γραφή λέει: «Η δικαιοσύνη υψώνει έθνος.» (Παρ. ιδ΄34, ις΄12). Εκείνοι που αρνούνται να υπακούσουν στις εντολές του Θεού, αντιμετωπίζουν συμφορές. (Ψαλμ. πθ΄31,32). «Κατάρα του Κυρίου εν τω οίκω του ασεβούς, ευλογεί δε την κατοικίαν των δικαίων.» (Παρ. γ΄33, Λευιτ. κς΄, Δευτ. κη΄). Η ίδια γενική αρχή αληθεύει και για σήμερα.¹⁴

Το Διηνεκές του Νόμου

Εφόσον ο ηθικός νόμος των Δέκα Εντολών είναι η αντανάκλαση του χαρακτήρα του Θεού, οι αρχές Του δεν είναι προσωρινές ή περιστασιακές, αλλά απόλυτες, αναλλοίωτες και με μόνιμο κύρος για την ανθρωπότητα. Οι Χριστιανοί διαμέσου των αιώνων με σταθερότητα υποστήριξαν το διηνεκές του νόμου του Θεού, επιβεβαιώνοντας δυναμικά τη συνεχή εγκυρότητά του.¹⁵

Ο Νόμος πριν από το Σινά. Ο νόμος υπήρχε πολύ πριν ο Θεός δώσει το Δεκάλογο στον Ισραήλ. Εάν δεν ήταν έτσι, δε θα υπήρχε αμαρτία πριν από το Σινά, «διότι η αμαρτία είναι και η ανομία [παράβαση του νόμου]». (Αΐωάν. γ΄4). Το ότι ο Εωσφόρος και οι άγγελοί του αμάρτησαν, αποτελεί

18. Ο νόμος του Θεού

απόδειξη της παρουσίας του νόμου πριν από τη Δημιουργία. (Β΄Πέτρ. β΄4).

Όταν ο Θεός δημιούργησε τον Αδάμ και την Εύα κατά την εικόνα Του, εμφύτευσε τις ηθικές αρχές του νόμου στις διανοίες τους, κάνοντας φυσικό γι'αυτούς να πράττουν το θέλημά Του. Η παράβασή τους εισήγαγε την αμαρτία στην ανθρώπινη οικογένεια. (Ρωμ. ε΄12).

Αργότερα ο Θεός είπε για τον Αβραάμ ότι «υπήκουσεν εις την φωνήν μου, και εφύλαξε τα προστάγματά μου, τας εντολάς μου, τα διατάγματά μου και τους νόμους μου.» (Γέν. κς΄5). Και ο Μωυσής μίλησε για τα διατάγματα του Θεού και τους νόμους Του πριν από το Σινά. (Εξ. ις΄, ιη΄16). Μια μελέτη του βιβλίου της Γένεσης δείχνει ότι οι δέκα εντολές ήταν γνωστές πολύ πριν από το Σινά. Αυτό το βιβλίο κάνει σαφές ότι οι άνθρωποι συνειδητοποιούσαν πως, πριν ο Θεός δώσει το Δεκάλογο, οι πράξεις που ο νόμος απαγόρευε, ήταν κακές.¹⁶ Αυτή η γενική κατανόηση του ηθικού νόμου δείχνει ότι ο Θεός έπρεπε να έχει προμηθεύσει στην ανθρωπότητα τη γνώση των Δέκα Εντολών.

Ο Νόμος στο Σινά. Κατά τη μακρά περίοδο της δουλείας στην Αίγυπτο - έθνος που δε γνώριζε τον αληθινό Θεό (Εξ. ε΄2) - οι Ισραηλίτες ζούσαν μέσα στην ειδωλολατρία και στη διαφθορά. Σαν συνέπεια, είχαν χάσει πολλές από τις γνώσεις για την αγιότητα, την αγνότητα και τις ηθικές αρχές του Θεού. Η κατάσταση τους σαν σκλάβοι, έκανε γι'αυτούς δύσκολη τη λατρεία.

Ανταποκρινόμενος στην απελπιστική κραυγή για βοήθεια, σύμφωνα με τη διαθήκη Του με τον Αβραάμ, ο Θεός απελευθέρωσε το λαό Του «εκ της καμίνου της σιδηράς» (Δευτ. δ΄20) οδηγώντας αυτούς σε χώρα όπου «να φυλάττωσι τα διατάγματα αυτού και να εκτελώσι τους νόμους αυτού». (Ψαλμ. ρε΄43-45).

Μετά την απελευθέρωση, τους οδήγησε στο όρος Σινά για να τους δώσει τον ηθικό νόμο ο οποίος είναι ο κανόνας της κυβέρνησής Του, και τους τελεουργικούς νόμους οι

18. Ο νόμος του Θεού

οποίοι θα τους δίδασκαν ότι ο δρόμος της σωτηρίας είναι διαμέσου της εξιλαστήριας θυσίας του Σωτήρα. Στο Σινά, λοιπόν, ο Θεός έδωσε το νόμο κατευθείαν, με σαφή και απλά λόγια, «εξ αιτίας των παραβάσεων» (Γαλ. γ'19), «ώστε να γείνη καθ' υπερβολήν αμαρτωλός η αμαρτία διά της εντολής» (Ρωμ. ζ'13). Μόνο αφού ο ηθικός νόμος του Θεού ξεκαθάρισε την εικόνα, μπορούσαν οι Ισραηλίτες να αισθανθούν τις παραβάσεις τους, να ανακαλύψουν το αίσθημα της απελπισίας τους και να δουν την ανάγκη τους για σωτηρία.

Ο Νόμος πριν από την Επιστροφή του Χριστού. Η Γραφή αποκαλύπτει ότι ο νόμος του Θεού είναι το αντικείμενο της επίθεσης του Σατανά και ότι αυτός ο πόλεμος του Σατανά κατά του νόμου θα κορυφωθεί λίγο πριν τη Δευτέρα Παρουσία. Η προφητεία αποκαλύπτει ότι ο Σατανάς θα οδηγήσει τη μεγάλη πλειονότητα των ανθρώπων στην ανυπακοή προς το Θεό. (Αποκ. ιβ'9). Εργαζόμενος διαμέσου της δύναμης του θηρίου, θα κατευθύνει την προσοχή του κόσμου προς το θηρίο και όχι προς το Θεό. (Αποκ. ιγ'3. Για περισσότερα επάνω στις προφητείες αυτές δείτε το κεφάλαιο 12).

1. Ο νόμος υπό διωγμόν. Το κεφάλαιο Δανιήλ ζ' περιγράφει αυτή την ίδια δύναμη σαν ένα μικρό κέρασ. Αυτό το κεφάλαιο μιλάει για τέσσερα μεγάλα ζώα, τα οποία, ακόμη και από την εποχή του Χριστού, οι βιβλικοί ερμηνευτές ταύτιζαν με τις παγκόσμιες δυνάμεις της Βαβυλώνας, της Μηδοπερσίας, της Ελλάδας και της Ρώμης. Τα δέκα κέρατα του τέταρτου θηρίου αντιπροσωπεύουν τη διαίρεση της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας στην εποχή της πτώσης της (476 μ.Χ.)¹⁷

Το όραμα του Δανιήλ επικεντρώνεται στο μικρό κέρασ, μια φοβερή και βλάσφημη δύναμη η οποία εγέρθηκε ανάμεσα στα δέκα κέρατα, που σημαίνει τη δημιουργία μιας τρομερής δύναμης μετά τη διάλυση της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Αυτή η δύναμη θα προσπαθούσε να μεταβάλει το

18. Ο νόμος του Θεού

νόμο του Θεού (Δαν. ζ'25), και θα συνέχιζε μέχρι την επιστροφή του Χριστού. (Δείτε κεφάλαιο 19). Αυτή η επίθεση από μόνη της είναι απόδειξη της μονιμότητας του νόμου στο σχέδιο της σωτηρίας. Το όραμα τελειώνει βεβαιώνοντας το λαό του Θεού ότι αυτή η δύναμη δε θα επιτύχει να εξαλείψει το νόμο, επειδή η κρίση θα καταστρέψει το μικρό κέρας. (Δαν. ζ'11-26-28).

2. Οι Άγιοι υπερασπίζονται το νόμο. Υπακοή χαρακτηρίζει τους αγίους που περιμένουν τη Δευτέρα Παρουσία. Στην τελική αναμέτρηση ανασυντάσσουν τις δυνάμεις τους για να υπερασπισθούν το νόμο του Θεού. Η Βίβλος τους περιγράφει με τα λόγια, «τους φυλάττοντας τας εντολάς του Θεού και έχοντας την μαρτυρίαν του Ιησού Χριστού» (Αποκ. ιβ'17, ιδ'12), και ότι με υπομονή προσβλέπουν στην επιστροφή του Χριστού.

Για την ετοιμασία της Δευτέρας Παρουσίας, αυτοί οι άνθρωποι διακηρύττουν το ευαγγέλιο, καλώντας τους άλλους να λατρεύσουν τον Κύριο ως Δημιουργό. (Αποκ. ιδ'6,7). Εκείνοι που λατρεύουν το Θεό με αγάπη, θα υπακούσουν σε Αυτόν, όπως λέει ο Ιωάννης: «Αύτη είναι η αγάπη του Θεού, το να φυλάττωμεν τας εντολάς αυτού, και αι εντολαί αυτού βαρείαι δεν είναι.» (Ιωάν. ε'3).

3. Οι κρίσεις του Θεού και ο νόμος. Η κρίση του Θεού κατά τις επτά έσχατες πληγές επάνω στους ανυπάκουους ξεκινάει από το ναό «της σκηνής του μαρτυρίου εν τω ουρανώ». (Αποκ. ιε'5). Ο Ισραήλ ήταν πολύ εξοικειωμένος με τη φράση *σκηνή του μαρτυρίου*, που προσδιόριζε τη σκηνή που ο Μωυσής είχε κατασκευάσει. (Αρ. α'50,53, ιζ'8,, ιη'2). Η σκηνή ονομαζόταν έτσι επειδή στέγαζε την κιβωτό του μαρτυρίου (Έξ. κς'34), η οποία περιείχε «δύο πλάκας του μαρτυρίου». (Έξ. λα'18). Έτσι, οι Δέκα Εντολές είναι το «μαρτύριον» - η μαρτυρία προς την ανθρωπότητα του θείου θελήματος. (Έξ. λδ'28,29).

Αλλά η Αποκάλυψη ιε'5 αναφέρει ως «ο ναός της σκηνής του μαρτυρίου εν τω ουρανώ». Η σκηνή του Μωυσή ήταν απλώς ένα αντίγραφο του ουράνιου ναού. (Έξ.

18. Ο νόμος του Θεού

κε'8,40, Εβρ. η'1-5). Το πρωτότυπο του μεγάλου νόμου των Δέκα Εντολών φυλάσσεται εκεί. Το ότι οι τελικές κρίσεις σχετίζονται στενά με την παράβαση του νόμου του Θεού, αποτελεί πρόσθετη απόδειξη για την αιωνιότητα των Δέκα Εντολών.

Το βιβλίο της Αποκάλυψης επίσης περιγράφει το άνοιγμα του ουράνιου ναού όπου παρουσιάζεται «η κιβωτός της διαθήκης». (Αποκ. ια'19). Η φράση *κιβωτός της διαθήκης* καθορίζει την κιβωτό του επίγειου αγιαστηρίου, το οποίο περιείχε τις πλάκες με τους λόγους της διαθήκης - τις Δέκα Εντολές. (Εξ. λδ'27, Αρ. ι'33, Δευτ. θ'9). Η κιβωτός της διαθήκης στο ουράνιο αγιαστήριο είναι η πρότυπος κιβωτός που περιέχει τους λόγους της αιώνιας διαθήκης - τον πρωτότυπο δεκάλογο. Έτσι, είναι φανερό ότι ο χρόνος των τελευταίων κρίσεων του Θεού (Αποκ. ια'18), συμπίπτει με το άνοιγμα του ναού, με επίκεντρο την κιβωτό που περιέχει τις Δέκα Εντολές - πράγματι, μια κατάλληλη εικόνα της μεγαλειότητας του νόμου του Θεού ως μέτρο της κρίσης.

Ο Νόμος και το Ευαγγέλιο

Η σωτηρία είναι ένα δώρο που έρχεται με τη χάρη διαμέσου της πίστης, όχι με τα έργα του νόμου. (Εφεσ. β'8). «Ούτε τα έργα του νόμου, ούτε οι προσπάθειες έστω και αξιέπαινες, και ούτε τα καλά έργα - είτε πολλά είτε λίγα, με θυσίες ή χωρίς θυσίες - μπορούν με κάποιον τρόπο να δικαιώσουν τον αμαρτωλό. (Τίτ. γ'5, Ρωμ. γ'20).¹⁸

Σε όλη τη Γραφή υπάρχει τέλεια αρμονία ανάμεσα στο νόμο και στο ευαγγέλιο, το ένα επιβεβαιώνοντας το άλλο.

Ο Νόμος και το Ευαγγέλιο πριν από το Σινά. Όταν ο Αδάμ και η Εύα αμάρτησαν, έμαθαν τι είναι ενοχή, φόβος και ανάγκη. (Γέν. γ'10). Ο Θεός ανταποκρίθηκε στην ανάγκη τους, όχι εξουδετερώνοντας το νόμο ο οποίος τους καταδίκασε, αλλά, αντίθετα, προσφέροντάς τους το ευαγγέλιο το οποίο θα τους αποκαθιστούσε στη υπακοή προς το Θεό και στη συντροφιά Του.

18. Ο νόμος του Θεού

Αυτό το ευαγγέλιο συνίσταται στην υπόσχεση της λύτρωσης διαμέσου ενός Σωτήρα - το σπέρμα της γυναικός που θα ερχόταν κάποια μέρα και θα θριάμβευε κατά του κακού. (Γέν. γ'15). Το σύστημα των θυσιών που ο Θεός καθόρισε, τους δίδασκε μια σπουδαία αλήθεια για την εξιλέωση: ότι η συγχώρηση μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με χύση αίματος - με το θάνατο του Σωτήρα. Με την πίστη ότι η θυσία του ζώου συμβόλιζε τον εξιλαστήριο θάνατο του Σωτήρα στη θέση τους, λάμβαναν την άφεση των αμαρτιών.¹⁹ Σώζονταν με τη χάρη.

Αυτή ευαγγελική υπόσχεση ήταν το κέντρο της αιώνιας διαθήκης της χάρης που ο Θεός πρόσφερε στην ανθρωπότητα (Γέν ιβ'1-3, ιε'4,5, ιζ'1-9), η οποία έχει στενή σχέση με την υπακοή στο νόμο του Θεού (Γέν. ιη'18,19, κς'4,5). Η εγγύηση της διαθήκης του Θεού ήταν ο Υιός του Θεού, ο οποίος, ως το επίκεντρο σημείο του ευαγγελίου, ήταν «το Αρνίον το εσφαγμένον από καταβολής κόσμου». (Αποκ. ιγ'8). Η χάρη του Θεού άρχισε να λειτουργεί ευθύς μόλις ο Αδάμ και η Εύα αμάρτησαν. Ο Δαβίδ είπε: «Το δε έλεος του Κυρίου είναι από του αιώνος και έως του αιώνος επί τους φοβουμένους αυτόν . . . επί τους φυλάττοντας την διαθήκην αυτού και ενθυμουμένους τας εντολάς αυτού διά να εκπληρώσωσιν αυτάς.» (Ψαλμ. ργ'17,18).

Ο Νόμος και το Ευαγγέλιο στο Σινά. Υπάρχει στενή σχέση ανάμεσα στο Δεκάλογο και στο ευαγγέλιο. Ο πρόλογος στο νόμο, επί παραδείγματι, αναφέρει το Θεό ως Λυτρωτή. (Εξ. κ'1). Και μετά τη διακήρυξη των Δέκα Εντολών ο Θεός έδωσε οδηγία στους Ισραηλίτες να κατασκευάσουν ένα θυσιαστήριο και να αρχίσουν να προσφέρουν θυσίες που ήταν για να αποκαλύψει τη σώζουσα χάρη Του.

Στο όρος Σινά έδωσε ο Θεός στο Μωυσή ένα μεγάλο τμήμα από το τελετουργικό νόμο που έχει σχέση με την κατασκευή του θυσιαστηρίου, όπου ο Θεός θα έμενε με το λαό Του και θα τους συναντούσε για να επιδαμιλεύσει σε αυτούς τις ευλογίες Του και να συγχωρήσει τις αμαρτίες τους.

18. Ο νόμος του Θεού

(Εξ. κδ´9 - λα´18). Αυτή η επέκταση του απλού συστήματος των θυσιών που υπήρχε πριν από το Σινά προδιέγραφε το μεσιτική έργο του Χριστού για τη λύτρωση των αμαρτωλών και τη διεκδίκηση της εξουσίας και της αγιότητας του νόμου του Θεού.

Το κατοικητήριο του Θεού ήταν στα Άγια των Αγίων του επίγειου αγιαστηρίου, επάνω από το ιλαστήριο της κιβωτού, στην οποία φυλάσσονταν οι Δέκα Εντολές. Κάθε μορφή των λειτουργιών του αγιαστηρίου συμβόλιζε το Σωτήρα. Οι θυσίες με αίμα έδειχναν τον εξιλαστήριο θάνατό Του, ο οποίος θα λύτρωνε την ανθρωπότητα από την καταδίκη του νόμου. (Δείτε τα κεφάλαια 4 και 9).

Ενώ ο Δεκάλογος ήταν τοποθετημένος μέσα στην κιβωτό, οι τελετουργικοί νόμοι, μαζί με τις αστικές ρυθμίσεις που έδωσε ο Θεός και γράφηκαν στο «βιβλίον του νόμου» ήταν τοποθετημένοι στα πλάγια της κιβωτού της διαθήκης «εις μαρτύριον κατά» του λαού. (Δευτ. λα´26). Οποτεδήποτε αμάρταναν, αυτό το «μαρτύριον» καταδίκαιζε τις πράξεις τους και προμήθευε λεπτομερείς υποδείξεις για τη συμφιλίωση με το Θεό. Από το Σινά μέχρι το θάνατο του Χριστού, οι παραβάτες του δεκαλόγου έβρισκαν ελπίδα, συγχώρηση και καθαρισμό διαμέσου της πίστης στο ευαγγέλιο που περιγραφόταν μέσα από τις λειτουργίες του αγιαστηρίου και του τελετουργικό νόμου.

Ο Νόμος και το Ευαγγέλιο μετά το Σταυρό. Όπως πολλοί Χριστιανοί έχουν διαπιστώσει, η Βίβλος δείχνει ότι ενώ ο θάνατος του Χριστού κατήργησε το τελετουργικό νόμο, επιβεβαίωσε όμως τη συνεχή εγκυρότητα του ηθικού νόμου.²⁰ Σημειώστε την απόδειξη:

1. Ο τελετουργικός νόμος. Όταν ο Χριστός πέθανε, εκπλήρωσε τον προφητικό συμβολισμό του συστήματος των θυσιών. Ο τύπος συνάντησε το αντίτυπο και ο τελετουργικός νόμος έλαβε τέλος. Αιώνες πριν, ο Δανιήλ προείπε ότι με το θάνατο του Μεσσία «θέλει παύσει η θυσία και η προσφορά». (Δαν. θ´27, το δείτε κεφάλαιο 4). Όταν ο Ιη-

18. Ο νόμος του Θεού

σούς πέθανε, το καταπέτασμα του ναού - κατά τρόπο υπερφυσικό - σχίσθηκε στα δύο από πάνω μέχρι κάτω (Ματθ. κζ΄51), δείχνοντας το τέλος της πνευματικής σημασίας των λειτουργιών του ναού.

Αν και ο τελετουργικός νόμος κάλυπτε ένα ζωτικό ρόλο πριν από το θάνατο του Χριστού, ήταν ελλιπής σε πολλά σημεία, επειδή ήταν μόνο «σκιά των μελλόντων αγαθών». (Εβρ. ι΄1). Χρησίμευσε ως πρόσκαιρος σκοπός, και επιβλήθηκε στο λαό του Θεού «μέχρι καιρού διορθώσεως» (Εβρ. θ΄10, Γαλ. γ΄19) - μέχρι τον καιρό που ο Χριστός πέθανε ως ο αληθινός Αμνός του Θεού.

Κατά το θάνατο του Χριστού, η δικαιοδοσία του τελετουργικού νόμου έλαβε τέλος. Η εξιλαστήρια θυσία Του εξασφάλισε συγχώρηση για όλες τις αμαρτίες. Με αυτή την πράξη ο Χριστός εξάλειψε «το καθ'ημών χειρόγραφον συνιστάμενον εις διατάγματα, το οποίον ήτο εναντίον εις ημάς, και αφήρεσεν αυτό εκ του μέσου, προσηλώσας αυτό επί του σταυρού». (Κολ. β΄14, Δευτ. λα΄26). Έτσι, δε χρειαζόταν πια να επιτελούνται οι περίπλοκες λειτουργίες οι οποίες, ούτως ή άλλως, δεν μπορούσαν να αφαιρέσουν τις αμαρτίες ή να καθαρίσουν τη συνείδηση. (Εβρ. ι΄4, θ΄9,14). Καμιά ανησυχία πια για τους τελετουργικούς νόμους, με τις περίπλοκες απαιτήσεις τους σχετικά με προσφορές από τροφές και πόσεις, διάφοροι εορτασμοί (Πάσχα, Πεντηκοστή κ.τ.λ.), νεομηνίες ή τελετουργικά σάββατα (Κολ. β΄16, Εβρ. θ΄10), τα οποία ήταν απλώς «σκιά των μελλόντων». (Κολ. β΄17).²¹

Με το θάνατο του Χριστού, οι πιστοί δεν έχουν ανάγκη πια να ασχοληθούν με σκιές - αντανάκλαση της πραγματικότητας του Χριστού. Τώρα μπορούν να πλησιάσουν στον ίδιο το Σωτήρα κατευθείαν, επειδή «το σώμα είναι του Χριστού». (Κολ. β΄17).

Κατά την ερμηνεία των Ιουδαίων, ο τελετουργικός νόμος είχε γίνει ένας φραγμός ανάμεσα σε αυτούς και στα άλλα έθνη. Αυτό στάθηκε μεγάλο εμπόδιο στην αποστολή τους να φωτίσουν τον κόσμο με τη δόξα του Θεού. Ο θάνατος του Χριστού κατήργησε αυτόν «τον νόμον των εντολών των

18. Ο νόμος του Θεού

εν τοις διατάγμασι» «και έλυσε το μεσότοιχον του φραγμού» μεταξύ Εθνικών και Ιουδαίων, ώστε να δημιουργηθεί μια νέα οικογένεια συμφιλιωμένων πιστών «εις έν σώμα προς τον Θεόν διά του σταυρού». (Εφεσ. β΄14-16).

2. Ο Δεκάλογος και ο σταυρός. Ενώ ο θάνατος του Χριστού έθεσε τέλος στην εξουσία του τελετουργικού νόμου, επιβεβαίωσε το νόμο των Δέκα Εντολών. Ο Χριστός απομάκρυνε την κατάρρα του νόμου, ελευθερώνοντας έτσι τους πιστούς από την καταδίκη του. Η πράξη Του αυτή δε σημαίνει ότι ο νόμος καταργήθηκε, δίνοντάς μας την ελευθερία να παραβιάζουμε τις αρχές του. Οι άφθονες μαρτυρίες της Γραφής σχετικά με τη μονιμότητα του νόμου αποκρούει μια τέτοια άποψη.

Ο Καλβίνος πολύ σωστά δήλωσε ότι «δεν πρέπει να φαντασθούμε πως ή έλευση του Χριστού μας ελευθέρωσε από την εξουσία του νόμου, διότι είναι ο αιώνιος κανόνας μιας αφιερωμένης και άγιας ζωής, και γ΄αυτό πρέπει να είναι αναλλοίωτος όπως η δικαιοσύνη του Χριστού».²²

Ο Παύλος περιέγραψε τη σχέση ανάμεσα στην υπακοή και στο ευαγγέλιο της σώζουσας χάρης. Καλώντας τους πιστούς σε άγια ζωή λέει: «παραστήσατε . . . τα μέλη σας όπλα δικαιοσύνης εις τον Θεόν. Διότι η αμαρτία δεν θέλει σας κυριεύσει, επειδή δεν είσθε υπό νόμον αλλά υπό χάριν». (Ρωμ. ζ΄13,14). Οι χριστιανοί λοιπόν δεν τηρούν το νόμο για να επιτύχουν τη σωτηρία - αυτοί που προσπαθούν να το κάνουν, θα βυθισθούν περισσότερο στην αμαρτία. «Όσο ένας άνθρωπος είναι κάτω από το νόμο, παραμένει κάτω από την εξουσία της αμαρτίας, διότι ο νόμος δεν μπορεί να σώσει κάποιον είτε από την καταδίκη, είτε από τη δύναμη της αμαρτίας. Αλλά εκείνοι που είναι κάτω από τη χάρη, όχι μόνο απελευθερώνονται από την καταδίκη (Ρωμ. η΄1), αλλά παίρνουν και δύναμη να νικήσουν (Ρωμ. ζ΄4). Έτσι, η αμαρτία δε θα τους κυριεύει πια.»²³

Ο Παύλος πρόσθεσε: «Το τέλος του νόμου είναι ο Χριστός προς δικαιοσύνην εις πάντα τον πιστεύοντα.» (Ρωμ. ι΄4). Ο καθένας λοιπόν που πιστεύει στο Χριστό, συνειδη-

18. Ο νόμος του Θεού

τοποιεῖ ὅτι Αὐτός εἶναι τὸ τέλος τοῦ νόμου - τὸ μέσον γιὰ τὴν ἀπόκτηση τῆς δικαιοσύνης.²⁴ Ἀπὸ τὴ φύση μας εἴμαστε ἀμαρτωλοί, ἀλλὰ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ δικαιωνόμαστε μετὰ τὴ δικὴ Του δικαιοσύνη.

Ἄν καὶ βρίσκονται κάτω ἀπὸ τὴ χάρη, οἱ πιστοὶ δὲν ἔχουν τὴν ἐλευθερίαν νὰ ἐπιμείνουν «ἐν τῇ ἀμαρτίᾳ, διὰ νὰ περισσεύσῃ ἡ χάρις». (Ρωμ. 5:1). Μᾶλλον ἡ χάρη ἐξασφαλίζει τὴ δύναμη ὥστε νὰ κάνει ἐφικτὴ τὴν υπακοὴ καθὼς καὶ τὴ νίκη κατὰ τῆς ἀμαρτίας. «Δὲν εἶναι τώρα λοιπὸν οὐδεμία κατὰ κρισις εἰς τοὺς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, τοὺς μὴ περιπατοῦντας κατὰ τὴν σάρκα, ἀλλὰ κατὰ τὸ Πνεῦμα.» (Ρωμ. 7:1).

Ὁ θάνατος τοῦ Χριστοῦ μεγαλύνει τὸ νόμο, δίνοντάς του παγκόσμια ἐξουσία. Ἄν ὁ Δεκάλογος μποροῦσε νὰ ἀλλάξῃ, δὲ χρειαζόταν Αὐτός νὰ πεθάνῃ. Ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ νόμος εἶναι ἀπόλυτος καὶ ἀμετάβλητος, ἀπαιτεῖτο ἕνας θάνατος γιὰ νὰ πληρωθεῖ ἡ ἐπιβαλλόμενη ποινὴ. Αὐτὴ τὴν ἀπαίτηση ὁ Χριστὸς ἱκανοποίησε στὴν πληρότητα μετὰ τὸ θάνατό Του στὸ σταυρό, κάνοντας τὴν αἰώνια ζωὴ προσιτὴ σὲ ὅλους ὅσοι δέχονται τὴν ἐξοχὴ θυσία Του.

Υπακοὴ στο Νόμο.

Οἱ ἄνθρωποι δὲν μποροῦν νὰ κερδίσουν τὴ σωτηρίαν τοὺς μετὰ τὰ καλὰ ἔργα τοὺς. Ὑπακοὴ εἶναι ὁ καρπὸς τῆς σωτηρίας διαμέσου τοῦ Χριστοῦ. Μέσα ἀπὸ τὴν καταπληκτικὴ χάρη, ἰδιαίτερα αὐτὴ που ἐκδηλώθηκε στὸ σταυρό, ὁ Θεὸς ἐλευθέρωσε τὸ λαὸ τοῦ ἀπὸ τὴν ποινὴ καὶ τὴν κατάρα τῆς ἀμαρτίας. Ἄν καὶ ἦσαν ἀμαρτωλοί, ὁ Χριστὸς ἔδωσε τὴ ζωὴ Του, ἐξασφαλίζοντας τὸ χάρισμα τῆς αἰώνιας ζωῆς. Ἡ ἀφθονὴ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ζυπνᾷ ἐν τῷ μετανοοῦντι ἀμαρτωλῷ μίαν ἀναπόκριση που ἐκδηλώνεται ἐν τρυφερῇ υπακοῇ μετὰ τὴ δύναμη τῆς χάριτος που τόσο ἀφθονῶς ἐπιδασιλεύεται. Οἱ πιστοὶ που κατανοοῦν ὅτι ὁ Χριστὸς δίνει ἐν τῷ νόμῳ τὴ δέουσα ἀξία, καὶ οἱ ὁποῖοι διαβλέπουν τὶς εὐλογίες τῆς υπακοῆς, θὰ ἔχουν ἰσχυρὰ κίνητρα γιὰ νὰ βιώσουν μίαν χριστόμορφη ζωὴ.

18. Ο νόμος του Θεού

Ο Χριστός και ο Νόμος. Με τον ύψιστο σεβασμό προς τις Δέκα Εντολές, ο ίδιος ο Χριστός - Ο ΩΝ - διακήρυξε τον ηθικό νόμο από το Σινά. (Ιωάν. η'58, Έξ. γ'14, δείτε κεφάλαιο 4). Μέρος της αποστολής Του στη γη ήταν να «μεγαλύνει τον νόμον αυτού και καταστήσει έντιμον». (Ησ. μβ'21). Ένα εδάφιο της Παλαιάς Διαθήκης που η Καινή Διαθήκη αποδίδει στο Χριστό, κάνει σαφή τη στάση Του απέναντι στο νόμο: «Χαίρω, Θεέ μου, να εκτελώ το θέλημά σου, και ο νόμος σου είναι εν τω μέσω της καρδιάς μου.» (Ψαλμ. μ'8, Εβρ. ι'5,7).

Το ευαγγέλιό Του δημιούργησε μια πίστη η οποία με σταθερότητα υπερασπιζόταν την εγκυρότητα του Δεκαλόγου. Ο Παύλος είπε: «Νόμον λοιπόν καταργούμεν διά της πίστεως; Μη γένοιτο, αλλά νόμον συνιστώμεν.» (Ρωμ. γ'31).

Έτσι, ο Χριστός δεν ήρθε μόνο να σώσει τον άνθρωπο, αλλά και να υπερασπισθεί την εξουσία και την αγιότητα του νόμου του Θεού, παρουσιάζοντας τη μεγαλοσύνη και τη δόξα του ενώπιον των ανθρώπων, και δίνοντας το παράδειγμα ποια στάση να έχουν απέναντί του. Ως οπαδοί Του, οι Χριστιανοί καλούνται να μεγαλύνουν το νόμο του Θεού μέσα στη ζωή τους. Ο ίδιος ο Χριστός έχοντας διάγει μια ζωή υπακοής, τόνισε ότι και οι οπαδοί Του πρέπει να είναι τηρητές των εντολών. Όταν ρωτήθηκε τι απαιτείται για την αιώνια ζωή, απάντησε: «Εάν θέλης να εισέλθης εις την ζωήν, φύλαξον τας εντολάς.» (Ματθ. ιθ'17). Επίσης προειδοποίησε για την παραβίαση αυτής της αρχής: «Δεν θέλει εισέλθει εις την βασιλείαν των ουρανών πας ο λέγων προς εμέ, Κύριε, Κύριε, αλλ'ο πράττων το θέλημα του Πατρός μου του εν τοις ουρανοίς.» Οι παραβάτες του νόμου θα αποκλεισθούν από την είσοδο. (Ματθ. ζ'21-23).

Ο Χριστός ο ίδιος εκπλήρωσε το νόμο όχι εξαλείφοντάς τον, αλλά με μια ζωή υπακοής σε αυτόν. Είπε: «Αληθώς σας λέγω, έως αν παρέλθη ο ουρανός και η γη, ιώτα έν ή μία κεραία δεν θέλει παρέλθει από του νόμου, εωσού πληρωθώσι πάντα.» (Ματθ. ε'18). Ο Χριστός δίνει ισχυρή έμ-

18. Ο νόμος του Θεού

φαση στο αντικείμενο του νόμου του Θεού που πρέπει πάντοτε να μένει στη διάνοια: Να αγαπάτε Κύριον τον Θεό σας με όλη την καρδιά, την ψυχή και τη διάνοια, και τον πλησίον σαν τον εαυτό σας. (Ματθ. κβ'37,38). Οπωσδήποτε δε θέλει μια αγάπη όπως ο κόσμος την ερμηνεύει - ιδιοτελή ή συναισθηματική. Για να εξηγήσει την αγάπη για την οποία μιλάει, ο Χριστός έδωσε «εντολήν καινήν». (Ιωάν. ιγ'34). Αυτή η εντολή δε θα έπαιρνε τη θέση του Δεκαλόγου, αλλά θα προμήθευε στους πιστούς «ένα παράδειγμα ποια πραγματικά είναι η αληθινή ανιδιοτελής αγάπη, όπως ποτέ στο παρελθόν δε διαπιστώθηκε στη γη. Με την έννοια αυτή, η εντολή Του πρέπει να περιγραφεί ως νέα. Τους έδωσε την εντολή όχι απλώς "αγαπάτε αλλήλους", αλλά "αγαπάτε αλλήλους καθώς εγώ σας ηγάπησα". (Ιωάν. ιε'12). Για να κυριολεκτήσουμε, εδώ έχουμε μια ακόμη απόδειξη πως ο Χριστός μεγάλυνε τους νόμους του Πατέρα Του.»²⁵

Η υπακοή αποκαλύπτει τέτοια αγάπη. Ο Ιησούς είπε: «Εάν με αγαπάτε, τας εντολάς μου φυλάξατε.» (Ιωάν. ιδ'15). «Εάν τας εντολάς μου φυλάξητε, θέλετε μείνει εν τη αγάπη μου, καθώς εγώ εφύλαξα τας εντολάς του Πατρός μου και μένω εν τη αγάπη αυτού.» (Ιωάν. ιε'10). Το ίδιο, εάν αγαπάμε το λαό του Θεού, το Θεό αγαπάμε και «τας εντολάς αυτού φυλάττομεν». (Α'Ιωάν. β'3).

Μόνο μένοντας στο Χριστό μπορούμε να δείξουμε ολόκαρδη υπακοή. Ο Χριστός είπε: «Καθώς το κλήμα δεν δύναται να φέρη καρπόν αφ'εαυτού, εάν δεν μείνη εν τη αμπέλω, ούτως ουδέ σεις, εάν δεν μείνητε εν εμοί . . . Ο μένων εν εμοί και εγώ εν αυτώ, ούτος φέρει καρπόν πολύν, διότι χωρίς εμού δεν δύνασθε να κάμητε ουδέν.» (Ιωάν. ιε'4,5). Για να μείνουμε με το Χριστό, πρέπει να σταυρωθούμε με Αυτόν και να έχουμε την εμπειρία για την οποία έγραψε ο Παύλος: «Ζω δε ουχί πλέον εγώ, αλλ'ο Χριστός ζη εν εμοί.» (Γαλ. β'20). Για τους χριστιανούς με αυτές τις αρχές, ο Χριστός μπορεί να εκπληρώσει την υπόσχεση της νέας διαθήκης Του: «Θέλω δώσει τους νόμους μου εις την διάνοιαν αυτών, και θέλω γράψει αυτούς επί της καρδίας

18. Ο νόμος του Θεού

αυτών, και θέλω είσθαι εις αυτούς Θεός, και αυτοί θέλουσιν είσθαι εις εμέ λαός.» (Εβρ. η´10).

Ευλογίες της Υπακοής. Η υπακοή διαπλάθει χριστιανικό χαρακτήρα και δημιουργεί ένα αίσθημα ευεξίας, κάνοντας τους πιστούς να αυξάνουν ως «νεογέννητα βρέφη» και να μεταμορφώνονται στην εικόνα του Χριστού. (Α΄Πέτρ. β´2, Β΄Κορ. γ´18). Αυτή η μεταβολή από αμαρτωλό σε παιδί του Θεού μαρτυρεί την αποτελεσματικότητα της δύναμης του Χριστού.

Η Γραφή λέει ότι είναι «μακάριοι . . . οι περιπατούντες εν τω νόμω του Κυρίου» (Ψαλμ. ριθ´1), ότι στο νόμο του Κυρίου είναι το θέλημά τους και τον μελετούν ημέρα και νύκτα (Ψαλμ. α´2).

Οι ευλογίες της υπακοής είναι πολλές:

- 1) Ενόραση και σοφία (Ψαλμ. ριθ´98,99).
- 2) Ειρήνη (Ψαλμ. ριθ´165, Ησ. μη´18).
- 3) Δικαιοσύνη (Δευτ. ζ´25, Ησ. μη´18).
- 4) Αγνή και ηθική ζωή (Παρ. ζ´1-5).
- 5) Γνώση της αλήθειας (Ιωάν. ζ´17).
- 6) Προστασία από ασθένεια (Έξ. ιε´26).
- 7) Μακροήμερευση (Παρ. γ´1,2, δ´10,22).
- 8) Βεβαιότητα ότι οι προσευχές θα εισακουσθούν (Α΄Ιωάν. γ´22, Ψαλμ. ξς´18).

Καλώντας μας σε υπακοή, ο Θεός υπόσχεται άφθονες ευλογίες. (Λευιτ. κς´3-10, Δευτ. κη´1-12). Όταν ανταποκρινόμαστε θετικά, γινόμαστε «ο εκλεκτός . . . βασιλείον ιεράτευμα και έθνος άγιον» (Έξ. ιθ´5,6, Α΄Πέτρ. β´5,9), υψωμένοι «υπεράνω πάντων των εθνών», «κεφαλή και ουχί ουρά». (Δευτ. κη´1,13).

Βιβλιογραφία και Σχόλια

18. Ο νόμος του Θεού

1. Holbrook, «What God's Law Means to Me», *Adventist Review*, 15-01-1987, σελ. 16.

2. White, *Selected Messages*, 1ο βιβλίο, σελ. 235.

3. Αυτόθι, σελ. 218.

4. The Westminster Confession of Faith, 1647, κεφάλαιο XIX, Philip Schaff, *The Creeds of Christendom*, 3ος τόμος, σελ. 640-644.

5. Δείτε Taylor G. Bunch, *The Ten Commandments* (Washington DC: Review and Herald, 1944), σελ. 35,36.

6. «Ten Commandments», *SDA Bible Dictionary*, αναθεωρημένη έκδοση, σελ. 1106.

7. Ο νόμος του Μωυσή μπορεί επίσης να αναφερθεί στο τμήμα της Παλαιάς Διαθήκης που ονομάζεται Πεντάτευχος - τα πρώτα πέντε βιβλία της Γραφής. (Λουκά κδ'44, Πράξ. κη'23).

8. Το βιβλίο της Διαθήκης περιείχε ορισμένους πολιτικούς και τελετουργικούς κανονισμούς. Οι πολιτικοί κανόνες δεν είναι μια πρόσθεση σε αυτούς του Δεκαλόγου, αλλά απλώς ιδιαίτερες εφαρμογές των ευρυτέρων αρχών του. Οι τελετουργίες συμβόλιζαν το ευαγγέλιο που εξασφαλίζει τα μέσα της χάρις για τους αμαρτωλούς. Έτσι, ο Δεκάλογος δεσπόζει στη Διαθήκη. Ιερ. ζ'21-23. Francis D. Nichol, *Answers to Objections* (Washington DC: Review and Herald, 1952), σελ. 62-68.

9. Arnold V. Wallenkampf, «Is Conscience a Safe Guide?» *Review and Herald*, 11-04-1983, σελ. 6.

10. Μερικοί ερμηνεύουν τη δήλωση του Παύλου ότι «το τέλος του νόμου είναι ο Χριστός προς δικαιοσύνην εις πάντα τον πιστεύοντα» (Ρωμ. ι'4), σημαίνει το τέλος ή ο σκοπός του νόμου να μας φέρει σε σημείο όπου μπορούμε να δούμε την αμαρτωλότητά μας και να έρθουμε στο Χριστό για συγχώρηση, και μέσα από την πίστη να λάβουμε τη δικαιοσύνη Του. (Αυτή η χρήση της λέξης τέλος βρίσκεται επίσης στα εδάφια (Α' Τιμ. α'5, Ιακ. ε'11, Α' Πέτρ. α'9). Δείτε επίσης τη σημείωση 23.

18. Ο νόμος του Θεού

11. *SDA Bible Commentary*, αναθεωρημένη έκδοση, 6ος τόμος, σελ. 961. White, *Selected Messages*, 1ο βιβλίο, σελ. 233. Ο τελετουργικός νόμος ήταν επίσης ένας παιδαγωγός για να φέρει το άτομο στο Χριστό, αλλά με διαφορετικά μέσα. Οι τελετές του αγιαστηρίου με τις προσφορές θυσίας έδειχναν στους αμαρτωλούς ότι τη συγχώρηση της αμαρτίας θα την αποκτούσαν με το αίμα του αναμενόμενου Αμνού του Θεού, του Ιησού Χριστού, κατανοώντας έτσι τη χάρη του ευαγγελίου, το οποίο σκοπό είχε να δημιουργήσει αγάπη προς το νόμο του Θεού, ενώ οι προσφορές θυσίας αποτελούσαν έντονη απεικόνιση της αγάπης του Θεού διαμέσου του Χριστού.

12. Αυτόθι, σελ. 213.

13. White, *Η Ζωή του Χριστού*, σελ. 302.

14. White, *Εκπαίδευση*, σελ. 161-171.

15. Οι ιστορικές ομολογίες πίστης για τη στήριξη της εγκυρότητας του νόμου είναι: Η Κατήχηση των Βαλδενσίων, γύρω στα 1500. Η Μικρή Κατήχηση του Λουθήρου, 1529. Η Αγγλικανική Κατήχηση, 1549 και 1662. Η Σκοτική Ομολογία Πίστης, 1560. Η Κατήχηση της Χειδελβέργης, 1563. Η Δεύτερη Ελβετική Ομολογία, 1566. Τα Τριάντα Εννέα Άρθρα της Θρησκείας, 1571 (Αγγλικανική Εκκλησία). Η Φόρμουλα της Συμφωνίας, 1576 (Λουθηριανή). Τα Ιρλανδικά Άρθρα της Πίστης, 1615 (Ιρλανδική Επισκοπική Εκκλησία). Ομολογία Πίστης του Ουεστμίνστερ, 1647. Συντομότερη Κατήχηση του Ουεστμίνστερ, 1647. Η Ομολογία των Βαλδενσίων, 1655. Η Διακήρυξη της Σαβόιας, 1658. Η Ομολογία της Εταιρείας των Φίλων, 1675 (Κουάκεροι). Η Ομολογία της Φιλαδέλφειας, 1688 (Βαπτιστές). Τα Τριάντα Πέντε Άρθρα της Θρησκείας, 1784 (Μεθοδιστές). Η Σύνοδος του Νιου Χαμπσάιρ. 1833 (Βαπτιστές). Η Εκτενέστερη Κατήχηση της Ορθοδόξου Καθολικής Ανατολικής Εκκλησίας, 1839 (Ελληνορωσική Εκκλησία). Τα ανωτέρω όπως είναι καταχωρημένα στο *The Creeds of Christendom*, έκδοση Philip Schaff, αναθεωρημένη από τον David S. Schaff (Grand Rapids: Baker Book House, 1983) τόμοι 1-3.

18. Ο νόμος του Θεού

16. Σχετικά με την πρώτη και δεύτερη εντολή δείτε Γέν. λε´1-4, την τέταρτη Γέν. β´1-3, την πέμπτη Γέν. ιη´29, την έκτη Γέν. δ´8-11, την έβδομη Γέν. 39´7-9, ιθ´1-10, την όγδοη Γέν. μδ´8, την ένατη Γέν. ιβ´11-20, κ´1-10, και τη δέκατη Γέν. κζ´.

17. Froom, *Prophetic faith of Our Fathers*, 1ος τόμος, σελ. 456, 894. 2ος τόμος, σελ. 528, 784. 3ος τόμος, σελ. 252, 744. 4ος τόμος, σελ. 392, 846.

18. *Questions on Doctrine*, σελ. 142.

19. Ο Κάιν και ο Άβελ ήταν καλά ενημερωμένοι σχετικά με το σύστημα των θυσιών. (Γέν. δ´3-5, Εβρ. ια´4). Το πιο πιθανό είναι το ένδυμα που εξασφαλίστηκε για τον Αδάμ και την Εύα (Γέν. γ´21), ήταν από δέρματα ζώων που θυσιάστηκαν προς εξιλέωση των αμαρτιών τους.

20. Δείτε τις ακόλουθες ιστορικές ομολογίες πίστης: η Ομολογία πίστης του Ουεστμίνστερ, τα Ιρλανδικά Άρθρα Θρησκείας, η Διακήρυξη της Σαβόιας, η Ομολογία της Φιλαδέλφιας και τα Άρθρα της Θρησκείας των Μεθοδιστών.

21. *The SDA Bible Commentary*, αναθεωρημένη έκδοση, 6ος τόμος, σελ. 204. White, *Πατριάρχες και Προφήτες*, σελ. 345.

22. Calvin, *Commenting on a Harmony of the Evangelists*, μετάφραση από τον William Pringle (Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans, 1949), 1ος τόμος, σελ. 277.

23. *The SDA Bible Commentary*, αναθεωρημένη έκδοση, 6ος τόμος, σελ. 541, 542.

24. Άλλοι έχουν ερμηνεύσει το Χριστό ως το τέλος του νόμου, που σημαίνει ότι ο Χριστός είναι ο σκοπός του νόμου (Γαλ. γ´24), ή εκπλήρωση του νόμου (Ματθ. ε´17). Οπωσδήποτε, η άποψη ότι ο Χριστός είναι η κατάληξη του νόμου ως μέσον σωτηρίας (Ρωμ. ζ´14) φαίνεται να ταιριάζει καλύτερα με το γενικό πλαίσιο του εδαφίου Ρωμ. ι´4. «Ο Παύλος φέρνει σε αντιπαράθεση τον τρόπο του Θεού για δικαιοσύνη διαμέσου της πίστης με την επιδίωξη του ανθρώπου για δικαιοσύνη διαμέσου του νόμου. Το μήνυμα το ευαγγελίου είναι ότι ο Χριστός είναι το τέλος του νόμου ως

18. Ο νόμος του Θεού

ένας τρόπος δικαιοσύνης για όποιον έχει πίστη.» (*The SDA Bible Commetary*, αναθεωρημένη έκδοση, 6ος τόμος, σελ. 595. White, *Selected Messages*, 1ο βιβλίο, σελ. 394.

25. Nichol, *Answers to Objections*, σελ. 100, 101.